

СХВАЛЕНО

Рішення Національного агентства
кваліфікацій № 1 від 30.06.2025
(протокол № 35 (229) від 30.06.2025)

РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти у разі відсутності професійних стандартів

I. ВСТУП

Передумовою розроблення цих Рекомендацій стала необхідність практичних роз'яснень положень чинного Порядку присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти в разі відсутності професійного стандарту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2024 р. № 1223 (далі – Порядок присвоєння), та потреба в їх однозначному трактуванні, зумовлена запитами закладів вищої освіти і наукових установ (далі – ЗВО), з метою забезпечення зрозумілості процедури, передбаченої Порядком.

Невідповідність рівня кваліфікаційних навичок випускника ЗВО запитам ринку праці ускладнює працевлаштування. Одним із кроків для вирішення цієї проблеми є професійний стандарт – документ, що враховує вимоги/позиції ринку праці щодо потреби у професійних кваліфікаціях в цілому, так і щодо їхнього змісту зокрема. Адже у деяких випадках відсутність у дипломі запису про професійну кваліфікацію може обмежити можливості працівника у формальному працевлаштуванні або кар'єрному зростанні.

КЗпП ст. 4¹, Закон України “Про освіту” ст. 34*

Професійна кваліфікація (повна професійна кваліфікація) – це визнана або присвоєна/підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати всі трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом.

Часткова професійна кваліфікація - це визнана або присвоєна/підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати частину трудових функцій, визначених відповідним професійним стандартом.

**якщо не зазначено інакше, під терміном “кваліфікація” розуміється повна кваліфікація*

Як діяти, коли професійний стандарт відсутній?

У квітні 2024 р. ухвалений Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу»¹, який створив нормативну основу для

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3642-20#Text>.

інтеграції присвоєння професійних кваліфікацій у процес формування індивідуальних освітніх траєкторій. Наразі ЗВО можуть проєктувати освітні програми (далі – ОП), які дозволяють здобувачам вищої освіти не лише обирати та реалізовувати персоналізований шлях навчання, але й здобувати професійні кваліфікації, як у разі наявності професійного стандарту, так і за його відсутності.

У контексті забезпечення якісної підготовки фахівців присвоєння професійних кваліфікацій виступає не як додаткова опція, а як фундаментальна відповідальність ЗВО щодо врахування потреб/запитів у професійних кваліфікаціях на ринку праці – як у цілому, так і щодо їхнього змісту зокрема, що узгоджується з такими системними підходами, як Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (далі – ЄРК), яка є основою, на якій будується вся система кваліфікацій.

ЄРК має 8 рівнів, базується на результатах навчання, служить інструментом/засобом перекладу між різними системами кваліфікацій (національними рамками кваліфікацій) та їх рівнями, забезпечує прозорість (transparency), порівнянність (comparability) переносимість/мобільність (portability) кваліфікацій людей².

Таким чином, ЄРК може надати вичерпну карту всіх типів і рівнів кваліфікацій у країнах Європейського Союзу (далі – ЄС), які стають все більш доступними через бази даних кваліфікацій.

Національна рамка кваліфікацій (далі – НРК) теж має 8 рівнів. Після проходження процесу зіставлення (referencing) НРК та ЄРК українські кваліфікації в автоматичному режимі визнаватимуться в країнах ЄС.

ЗВО потрібно усвідомлювати, що право присвоєння професійних кваліфікацій, у разі відсутності професійного стандарту, має застосовуватись лише у тих випадках, коли наявна обґрунтована потреба в особах з професійною кваліфікацією на ринку праці національного та/або регіонального рівня.

Члени робочої групи з розроблення Рекомендацій (склад наведено у Додатку 1) є одностайними у тому, що роль роботодавців, на потреби яких мають спиратися ЗВО у своїй діяльності, зокрема в контексті запитів та очікувань перших, є пріоритетною на всіх кроках присвоєння професійних кваліфікацій.

Запровадження процесу присвоєння професійних кваліфікацій ЗВО у разі відсутності професійних стандартів – це вагомий інструмент, який заохочує та спонукає до розроблення необхідних професійних стандартів, що відповідає потребам ринку праці, розвитку суспільства та економіки країни.

II. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Рекомендації розроблено для ЗВО, які на підставі ліцензії Міністерства освіти і науки України (далі – МОН) провадять освітню діяльність у сфері вищої освіти, з метою надання практичних роз'яснень щодо умов, вимог, етапів присвоєння професійних кваліфікацій та підготовки необхідних документів,

² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017H0615(01)).

визначених Порядком присвоєння, для подальшого погодження присвоєння професійних кваліфікацій у разі відсутності професійних стандартів.

Метою погодження Національним агентством кваліфікацій (далі – Агентство) процедури присвоєння професійних кваліфікацій ЗВО, в разі відсутності професійного стандарту, є забезпечення об'єктивності та уніфікації підходів до організації процесу присвоєння професійних кваліфікацій, верифікації та реєстрації професійних кваліфікацій.

Для формування змісту (опису) професійної кваліфікації при відсутності професійного стандарту слід звертатися до відповідних випусків Довідника кваліфікаційних характеристик професій (далі – ДКХП) та/або до класифікації ESCO (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations)³.

Рекомендації, а також вжиті в них терміни та поняття, розроблені з урахуванням положень таких нормативно-правових актів:

Закону України «Про освіту»;

Закону України «Про вищу освіту»;

Кодексу законів про працю України;

Постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (зі змінами);

Порядку присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти в разі відсутності професійного стандарту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2024 р. № 1223 «Деякі питання присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти в разі відсутності професійного стандарту»;

Положення про Реєстр кваліфікацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 2021 р. № 620 «Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій» (зі змінами; далі – Положення про Реєстр);

Порядку визнання в Україні професійних кваліфікацій, здобутих в інших країнах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 червня 2021 р. № 576 «Про затвердження Порядку визнання в Україні професійних кваліфікацій, здобутих в інших країнах»;

Національного класифікатору України «Класифікатор професій ДК 003:2010», затвердженого наказом Держспоживстандарту України від 28 липня 2010 р. № 327 «Про затвердження, внесення зміни та скасування нормативних документів» (чинний з 01 листопада 2010 р., на заміну ДК 003:2005).

³ https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation_main.

III. ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЩО ВКЛЮЧАЄ ПРОФЕСІЙНІ КВАЛІФІКАЦІЇ

ЗВО розробляють і затверджують ОП з урахуванням вимог до відповідного рівня вищої освіти, встановлених законодавством, та вимог стандартів вищої освіти. У разі присвоєння професійної кваліфікації опис ОП повинен містити складові, зазначені в статті 9¹ Закону України «Про вищу освіту», включно з процедурами присвоєння професійних кваліфікацій (у разі їх присвоєння), які зазначаються в ОП з урахуванням положень розділу IV цих Рекомендацій.

У профілі ОП має бути визначена назва професійної(-их) кваліфікації(-ій) (часткової професійної кваліфікації, за наявності). Професійна(-і) кваліфікація(-ї) зазначається в документі про вищу освіту за відповідним ступенем⁴.

ОП може передбачати можливість присвоєння декількох професійних кваліфікацій. Професійні кваліфікації можуть формуватися наскрізно освітньою програмою або за рахунок її вибіркового освітніх компонентів або вибіркового освітніх компонентів іншої ОП. Здобувачу вищої освіти за результатами виконання ОП може бути присвоєно не більше двох професійних кваліфікацій.

Якщо ОП передбачає присвоєння двох професійних кваліфікацій, друга професійна кваліфікація може бути присвоєна в межах індивідуальної освітньої траєкторії, якщо остання передбачає логічну послідовність вибіркового освітніх компонентів, що відповідають компетентнісному профілю обраної професійної кваліфікації.

Компетентності та результати навчання (далі – РН), що дають підстави для присвоєння визначеною ОП професійної кваліфікації, запропоновані ЗВО, повинні бути конкретно та чітко сформульованими для розуміння їх практичного застосування при здійсненні професійної діяльності. Після проходження процесу зіставлення НРК та ЄРК інформація про кваліфікації, компетентності та РН має бути загальнодоступною та опублікованою, зокрема через внесення даних про зміст професійної кваліфікації до Додатку VI⁵ Рекомендацій Ради ЄС від 22 травня 2017 р. щодо Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя, який розміщується в Реєстрі кваліфікацій.

До початку процедури погодження присвоєння професійної кваліфікації ЗВО мають отримати від роботодавців, які долучалися до рецензування ОП, лист з оцінкою змісту ОП на предмет її здатності забезпечити формування професійних компетентностей, необхідних для присвоєння такої професійної кваліфікації.

Водночас, ЗВО, в межах власної автономії, для забезпечення якості професійних кваліфікацій, які присвоюються, можуть використовувати власні критерії та процедури.

⁴ Документ, в якому зазначається часткова професійна кваліфікація, визначається МОН.

⁵ <https://register.nqa.gov.ua/annex6>.

Ключовим європейським інструментом щодо опису змісту професійних кваліфікацій, який надає змогу поєднати ринок освітніх послуг з ринком праці, можна вважати ESCO – класифікатор знань, навичок, компетентностей, кваліфікації та професії, який розроблений для країн Європи. Він ґрунтується на Міжнародній стандартній класифікації професій (занять) (International Standard Classification of Occupations, ISCO)⁶, яку веде Міжнародна організація праці, і яка спрямована на полегшення міжнародної комунікації про професії (заняття), забезпечуючи статистикам структуру для надання даних про професії (заняття) для порівняння на міжнародному рівні. ESCO не запроваджує власне тлумачення основних термінів, а використовує тлумачення ISCO.

ISCO класифікує професії за чотирма рівнями: від найнижчого (першого) до найвищого (четвертого). Чим вищий рівень, тим вищу кваліфікацію (освіту) повинен мати працівник.

Рівень 1 передбачає вміння виконувати просту і рутинну роботу, як правило, без механізмів, часто із значним фізичним навантаженням. Для цього рівня переважно достатньо початкової освіти.

Рівень 2 передбачає вміння виконувати складніші види робіт, як правило, з використанням механізмів, потребує вміння читати/писати, зокрема, вивчати технічні інструкції. Для цього рівня переважно достатньо базової середньої освіти.

Рівень 3 передбачає вміння виконувати комплекс складних технічних і практичних завдань, що потребує значного обсягу знань предметної області. Для цього рівня потрібна освіта, наприклад, фаховий молодший бакалавр (раніше – молодший спеціаліст) або молодший бакалавр.

Рівень 4 передбачає вміння виконувати комплекс завдань з вирішення проблем, ухвалення рішень, креативності, що потребує великого обсягу фундаментальних та прикладних знань відповідної предметної області. Для цього потрібна вища освіта бакалаврського чи магістерського рівня.

ESCO містить наступні електронні бази:

- професій (занять);
- знань, навичок та компетентностей;
- кваліфікацій (відображається зараз у EUROPASS⁷ і формується на основі національних систем кваліфікацій).

IV. ПОРЯДОК ПРИСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КВАЛІФІКАЦІЙ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Одним з критеріїв, за якими визначається можливість ЗВО здійснювати присвоєння професійних кваліфікацій, є наявність порядку присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-ій), затвердженого ЗВО (далі – Порядок).

Порядок має містити умови, особливості та послідовність дій при присвоєнні професійної(-их) кваліфікації(-ій), якщо інше не передбачено законодавством, у разі наявності та відсутності професійних стандартів.

⁶ <https://ilostat.ilo.org/methods/concepts-and-definitions/classification-occupation/>.

⁷ Деталізовану інформацію щодо EUROPASS наведено у Додатку 2.

Зокрема в Порядку рекомендовано зазначати нижче наведені розділи⁸ з рекомендованим змістом.

Розділ 1. Загальні положення

Поширення документа.

Використання термінів/понять.

Посилання на законодавство, положення/вимоги якого враховані в Порядку присвоєння.

Назва(-и) професійної(-их) кваліфікації(-й), зазначеної(-их) в ОП, якої(-их) стосується цей Порядок, має(-ють) відповідати:

чинному Класифікатору професій (далі – КП);

або

ESCO/ISCO (за умови відсутності назви професійної кваліфікації в КП та наявності підтвердження від представників ринку праці щодо можливості працевлаштування за зазначеною професійною кваліфікацією).

Розділ 2. Особливості ОП, якими передбачено присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й)

Опис ОП повинен містити складові, зазначені в статті 9¹ Закону України «Про вищу освіту», включно з процедурами присвоєння професійних кваліфікацій (у разі їх присвоєння), які зазначаються в ОП з урахуванням положень розділу IV цих Рекомендацій.

Приклад

Освітньою програмою передбачено присвоєння професійних кваліфікацій у разі:

- наявності професійного стандарту _____,
- відсутності професійних стандартів.

Необхідність та доцільність присвоєння професійної кваліфікації _____ за відсутності професійного стандарту визначено відповідно до проведеного аналізу стану національного/регіонального ринку праці (назва документа з приведеною аналітикою), яким виявлено потребу роботодавців (_____) у працевлаштуванні осіб, які мають зазначену професійну кваліфікацію.

Процедури присвоєння професійних кваліфікацій викладені у Порядку присвоєння професійних кваліфікацій, затвердженому ЗВО (назва ЗВО), яким визначено особливості присвоєння професійної кваліфікації за відсутності професійного стандарту.

Вимоги до присвоєння професійної кваліфікації за відсутності професійного стандарту і умови присвоєння викладені в розділі “Атестація” опису відповідної освітньої програми.

Назва професійної кваліфікації в описі ОП зазначається згідно з вимогами до її структури.

⁸ ЗВО за потреби може визначати додаткові розділи/етапи/заходи щодо здобуття та присвоєння професійних кваліфікацій здобувачам вищої освіти, а також змінювати рекомендовані назви розділів.

Зазначення відповідності компетентностей та результатів навчання, формування та досягнення яких дають підстави для присвоєння професійної кваліфікації, змісту професійного стандарту або, за наявності, кваліфікаційній характеристиці (відповідний випуск ДКХП), або відомостям з баз даних ISCO/ESCO.

Зазначення відповідності компетентностей та результатів навчання, що дають підстави для присвоєння професійної кваліфікації, освітнім компонентам ОП в матриці відповідності для кожної професійної(-их) кваліфікації(-й), яка(-і) присвоюється(-ються) за ОП.

Зазначення можливості присвоєння часткових професійних кваліфікацій (за наявності).

Інформація щодо Практичної підготовки (види/форма, назви, обсяг у кредитах ЄКТС), успішне проходження якої дає підстави для присвоєння професійної кваліфікації.

Інформація про форму і зміст атестації, яка дає підстави для присвоєння професійної кваліфікації.

Розділ 3. Особливості здобуття та присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й)

Зазначення особливостей порядку розроблення/перегляду та затвердження ОП у частині присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й).

Критерії визначення та відбір баз для реалізації практичної підготовки та/або навчання на робочому місці (далі – Практична підготовка), зокрема за дуальною формою здобуття вищої освіти, на підприємствах, в установах та організаціях, структурних підрозділах ЗВО, що забезпечують практичну підготовку, згідно з укладеними договорами (за потреби) (далі – База практики).

Визначення/погодження з Basis практики обсягу, переліку компетентностей та результатів навчання Практичної підготовки, необхідних для здійснення майбутньої професійної діяльності.

Визначення термінів (наприклад, конкретна дата, «не пізніше ніж», «впродовж», «через 3 дні після завершення Практичної підготовки», «після закінчення 2-х місячного терміну навчання» тощо), порядку здійснення проміжного оцінювання рівня сформованості компетентностей та досягнення результатів навчання, що дають підстави для присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й) після завершення Практичної підготовки.

Порядок отримання від Баз практики результатів проміжного (поточного) оцінювання практичного досвіду, набутого здобувачем на робочому місці, а також механізм урахування цих результатів у вигляді якісної або кількісної оцінки відповідно до узгоджених програм Практичної підготовки.

Узгодження теми кваліфікаційної роботи з Базою практики у випадку, якщо виконання такої роботи передбачено ОП.

Забезпечення участі представників ринку праці у складі екзаменаційної комісії під час атестації здобувачів вищої освіти (далі – ЕК) із наданням їм переважного права голосу щодо ухвалення рішень про присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й), незалежно від кількісного складу комісії.

Визначення порядку ухвалення ЕК рішення щодо присвоєння або відмови в присвоєнні професійної(-их) кваліфікації(-й) здобувачу вищої освіти за результатами атестації.

Визначення умов, за яких може бути скасовано рішення про присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й) здобувачу вищої освіти.

Визначення умов, термінів та порядку подання здобувачем апеляції щодо результатів оцінювання або присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й).

ПРИМІТКА

**НЕ потрібно дублювати зміст положень Порядку,
зокрема в частині дій Агентства.**

Розділ 4. Умови присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й)

Визначення мінімально необхідного рівня досягнення результатів навчання для прийняття рішення про присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й).

Визначення вимог до обсягу та змісту практичного досвіду, який має бути набутий під час Практичної підготовки відповідно до узгодженої з Базою практики програми Практичної підготовки.

Визначення вимог до підтвердження набутого практичного досвіду та компетентностей, зокрема, але не виключно, шляхом представлення результатів у формі захисту практики (звіт, щоденник тощо), виконаних проєктів, кейсів, отриманих сертифікатів, участі й перемог у конкурсах, відгуків від викладачів і роботодавців.

Розділ 5. Прикінцеві положення

Порядок перегляду та внесення змін до документа.

V. ЗАЛУЧЕННЯ РОБОТОДАВЦІВ ДО ПРОЦЕСУ ПРИСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КВАЛІФІКАЦІЙ

Роботодавці, як стейкхолдери, включаються до складу розробників ОП, що передбачає присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й), залучаються до рецензування ОП включно з оцінкою її змісту щодо достатності обсягу формування необхідних професійних компетентностей здобувачів.

Для реалізації практичної складової ОП роботодавці визначають доцільні та необхідні для них робочі місця Практичної підготовки здобувачів, погоджують

із ЗВО обсяг, перелік компетентностей та результатів навчання Практичної підготовки.

Для забезпечення участі представників роботодавця у проміжному (поточному) оцінюванні практичного досвіду, набутого здобувачем на робочому місці, ЗВО узгоджують із роботодавцем порядок здійснення оцінювання рівня сформованості компетентностей та досягнення програмних результатів навчання, що дають підстави для присвоєння професійної(-их) кваліфікації(-й), після завершення кожного чергового етапу Практичної підготовки відповідно до узгоджених програм.

У випадку, коли ОП передбачає виконання кваліфікаційної роботи, як умову присвоєння професійної кваліфікації, ЗВО узгоджує з роботодавцем тему кваліфікаційної роботи.

Роботодавці залучаються до участі у складі ЕК з переважним правом голосу щодо ухвалення рішення про присвоєння професійної кваліфікації, незалежно від кількісного складу комісії .

VI. ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ТА ЗМІСТ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ПОГОДЖЕННЯ ПРИСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КВАЛІФІКАЦІЙ У РАЗІ ВІДСУТНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ

Процедура погодження присвоєння професійних кваліфікацій є безоплатною, проводиться на підставі заяви, поданої ЗВО, разом з доданими документами.

Найпоширеніші помилки матеріалів щодо погодження присвоєння професійних кваліфікацій:

- Форма і зміст заяви не відповідають формі, згідно з додатком 1 чинного Порядку.
- У змісті заяви ступінь вищої освіти зазначено натомість рівня вищої освіти.
- Формальний підхід до листів роботодавців про потребу у професійній кваліфікації на ринку праці.
- Обґрунтування закладом вищої освіти необхідності впровадження професійної кваліфікації НЕ спирається на дані дослідження(-ень) ринку праці та містить аргументацію щодо важливості виключно ОП без змістовної складової щодо професійної кваліфікації.
- Копія ОП:
 - НЕ передбачає присвоєння відповідної професійної кваліфікації; та/або
 - НЕ містить процедури присвоєння професійних кваліфікацій (вимоги статті 9¹ ЗУ “Про вищу освіту”).
- Форма і зміст характеристики (змісту) професійної кваліфікації не відповідають формі, згідно з додатком 2 Порядку.
- При заповненні пункту 4 характеристики (змісту) професійної кваліфікації мету ОП зазначено натомість мети діяльності за професійною кваліфікацією.

- *Порядок присвоєння професійних кваліфікацій закладом вищої освіти не містить умов/процедур/етапів присвоєння професійних кваліфікацій в разі відсутності професійних стандартів.*
- *У розділі “Вимоги до освітніх програм, за якими передбачено присвоєння професійних кваліфікацій” ОП зазначено/передбачено присвоєння професійних кваліфікацій виключно за наявності затвердженого професійного стандарту.*

Для початку процедури погодження присвоєння професійних кваліфікацій ЗВО в разі відсутності професійного стандарту слід **пересвідчитись у відсутності** наявного професійного стандарту. Таку інформацію можна підтвердити або спростувати через застосування/використання інформаційно-комунікаційної системи, що забезпечує збирання, накопичення, захист, ведення обліку, відображення, оброблення реєстрових даних про кваліфікації – Реєстр кваліфікацій⁹.

Також потрібно переконатися, що ОП передбачає присвоєння такої професійної кваліфікації, на погодження присвоєння якої претендує ЗВО. Адже професійна кваліфікація, присвоєна ЗВО, зазначається у документі про здобуття відповідного ступеня вищої освіти.

Заповнення заяви за формою згідно з додатком 1 до Порядку присвоєння передбачає заповнення вільних полів **без зміни форми та змісту бланку заяви** за підписом керівника ЗВО.

Рівень вищої освіти у заяві слід зазначати відповідно до частини першої статті 5 Закону України «Про вищу освіту», наприклад:

перший (бакалаврський) рівень.

До заяви додається перелік документів, визначених у пункті 11 Порядку, а саме:

1. *обґрунтування закладом вищої освіти необхідності впровадження професійної кваліфікації;*
2. *копія освітньо-професійної програми, що передбачає присвоєння відповідної професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій);*
3. *копії листа (листів) роботодавців та/або їх об'єднань про потребу у професійній (професійних) кваліфікації (кваліфікаціях) на ринку праці на національному та/або регіональному рівні;*
4. *копія затвердженого закладом вищої освіти порядку присвоєння професійних кваліфікацій;*
5. *характеристика (зміст) професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій) за формою згідно з додатком 2.*

Назви додатків, які ЗВО зазначає в заяві, повинні відповідати назвам додатків, які ЗВО додає до заяви. Не можна змінювати кількість документів в переліку відповідно до пункту 11 Порядку присвоєння.

⁹ Повний перелік затверджених професійних стандартів розміщено на сайті Агентства: <https://register.nqa.gov.ua/>.

У разі заповнення заяви про проведення процедури погодження присвоєння **більше ніж однієї** професійної кваліфікації, слід додавати до такої заяви документи, передбачені пунктом 11 Порядку присвоєння щодо кожної окремої професійної кваліфікації, зокрема:

- обґрунтування ЗВО необхідності впровадження кожної професійної кваліфікації;
- копії листа (листів) роботодавців та/або їх об'єднань про потребу у професійній кваліфікації на ринку праці на національному та/або регіональному рівні;
- характеристику (зміст) кожної зазначеної професійної кваліфікації, за формою, згідно з додатком 2.

Обґрунтування ЗВО необхідності впровадження професійної(-их) кваліфікації(-й)

Готується окремо для кожної професійної кваліфікації, незалежно від кількості професійних кваліфікацій, зазначених у заяві. Обґрунтування має містити беззаперечну змістовну складову щодо наявної потреби у такій професійній кваліфікації.

Можна спиратися на:

- аналітичні та статистичні дані Державної служби зайнятості (зокрема дані Єдиного порталу вакансій¹⁰, кадрових агентств та інформаційних ресурсів з пошуку роботи щодо дефіциту працівників у розрізі професій, зокрема потреби, викликані воєнним станом;

- дослідження в певній сфері професійної діяльності;

- посилання на норми чинного законодавства (щодо професійної(-их) кваліфікації(-й)), що регулюють організацію роботи у певній сфері професійної діяльності;

- інше, зокрема підтвердження обмеження доступу особи до працевлаштування у зв'язку із відсутністю професійної кваліфікації.

Обґрунтування рекомендовано надавати у форматі аналітичної довідки обсягом від 3000 – 3500 до 10000 знаків з наведенням кількісних показників.

Лист (листи) роботодавців та/або їх об'єднань про потребу у професійній (професійних) кваліфікації (кваліфікаціях) на ринку праці на національному та/або регіональному рівні

Наявність листа (листів) є одним із критеріїв, за якими визначається можливість ЗВО здійснювати присвоєння професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій), від тих роботодавців та/або їх об'єднань, які долучилися до процесу оцінки змісту ОП щодо достатнього обсягу формування

¹⁰ <https://www.dcz.gov.ua/job>.

необхідних професійних компетентностей для присвоєння професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій).

Зміст листа повинен містити вичерпну, аргументовану та обґрунтовану інформацію щодо **потреби** у професійній кваліфікації на ринку праці на національному та/або регіональному рівні, як це зазначено у Порядку.

Слід звернути увагу, що потреба у професійній кваліфікації може мати місце як на національному, так і на регіональному рівнях окремо, а також одночасно на різних рівнях. Лист має містити зрозумілу інформацію щодо того, на якому рівні ця професійна кваліфікація є затребуваною.

До прикладу, можна спиратися на:

- аналітичні та статистичні дані Державної служби зайнятості (зокрема дані Єдиного порталу вакансій¹¹), кадрових агентств та інформаційних ресурсів з пошуку роботи щодо дефіциту працівників у розрізі професій;
- дослідження в певній сфері професійної діяльності;
- приклади кількісних показників щодо зростання нестачі працівників за останні роки із відповідною професійною кваліфікацією;
- інше.

Характеристика (зміст) професійної кваліфікації

При формуванні характеристики (змісту) професійної кваліфікації (далі – Характеристика ПК) слід використовувати форму згідно з додатком 2 до Порядку присвоєння та наповнювати її пункти винятково запитуваною інформацією.

Під час заповнення пункту 2 «Рівень Національної рамки кваліфікацій» Характеристики ПК достатньо зазначити **лише рівень НРК**, немає потреби зазначати рівні Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти та ЄРК.

<i>Приклад</i> <i>6 рівень НРК</i>
--

Під час заповнення пункту 3 «Обсяг....» Характеристики ПК достатньо зазначити лише обсяг професійної кваліфікації, **тобто повна або часткова**, інша інформація у цьому пункті буде недоречною.

Під час заповнення пункту 4 «Коротка характеристика (зміст) професійної кваліфікації....» Характеристики ПК підлягають обов'язковому врахуванню/опису **всі позиції, перераховані в дужках**, без винятку:

- мета діяльності за професійною кваліфікацією,
- професійні компетентності,

¹¹ <https://www.dcz.gov.ua/job>.

- результати навчання.

Зокрема, під час опису змісту «Мети діяльності за професійною кваліфікацією» зазначають стисло та лаконічно в 1–2-х реченнях (оскільки мета не повинна бути надто об’ємною, але має бути достатньою), що саме буде виконувати випусник при працевлаштуванні за здобутою професійною кваліфікацією, а **НЕ мету ОП** з відповідною професійною кваліфікацією.

Під час заповнення пункту 5 Характеристики ПК, а саме: «Опис відповідності професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій) кваліфікаційним вимогам, визначеним законодавством, кваліфікаційними характеристиками професій, відомостями з баз даних ISCO 08/ESCO, EUROPASS» підлягає обов’язковому опису відповідності професійної кваліфікації кваліфікаційним вимогам щодо **усіх перерахованих позицій**. Тому слід:

- перерахувати законодавчі акти у відповідній сфері діяльності (профільні/галузеві), в яких зазначено відповідність професійної кваліфікації кваліфікаційним вимогам (за наявності);
- зазначити номер випуску відповідного Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників (за наявності);
- зазначити відповідні коди професійної групи з баз даних ISCO 08/ESCO (за наявності) та посилання на них;
- Europass містить інформацію про кваліфікації на європейському рівні, що походять із баз даних національних кваліфікацій.

Детальну інформацію щодо порядку формування та змісту ОП, що передбачає присвоєння відповідної професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій) та порядку присвоєння професійних кваліфікацій ЗВО, викладено у розділах III «Особливості розроблення освітньої програми, що включає професійні кваліфікації» та IV «Порядок присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти» Рекомендацій.

Після завершення підготовки необхідних документів їх слід відсканувати та зберегти у форматі PDF. Усі підготовлені матеріали необхідно зібрати в окрему папку, заархівувати та накласти кваліфікований електронний підпис уповноваженої особи заявника або електронну печатку заявника на папку (**НЕ на окремий файл**).

***Увага!** Інструкція з накладення КЕП на папку розміщена в Реєстрі кваліфікацій за посиланням <https://register.nqa.gov.ua/signature>*

Після погодження присвоєння професійної кваліфікації Агентство вносить таку професійну кваліфікацію до Реєстру кваліфікацій

<https://data.nqa.gov.ua/professional-qualifications> з приміткою про відсутність професійного стандарту.

Приклад

Назва професійної кваліфікації ▲	Опис професійної кваліфікації присвоєної ЗВО при відсутності професійного стандарту ▼	Рівень НРК ▲
Лаборант (медицина)	Характеристики ПК	6 рівень НРК
Лаборант (медицина)	Характеристики ПК	6 рівень НРК
Лікар-лаборант	Характеристики ПК	7 рівень НРК
Лікар-лаборант	Характеристики ПК	7 рівень НРК
Лікар-лаборант	Характеристики ПК	7 рівень НРК

Акцентуємо увагу, що інформація з Характеристики ПК переноситься до Додатку VI Рекомендацій ради від 22 травня 2017 р. про Європейську рамку кваліфікацій для навчання впродовж життя та про скасування Рекомендації Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 р. про створення Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя.¹²

¹² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H0615(01)).

VII. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту»: зі змінами та доп.: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Закон України «Про вищу освіту»: зі змінами та доп.: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу»: зі змінами та доп.: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3642-20#Text>.
4. Кодекс Законів про працю України: зі змінами та доп.: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № [1341](#) (зі змінами) «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.
6. Положення про Реєстр кваліфікацій, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 2021 р. № 620 «Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій (зі змінами)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620-2021-%D0%BF#Text>.
7. Порядок присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти в разі відсутності професійного стандарту, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2024 р. № 1223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1223-2024-%D0%BF#Text>.
8. Порядок визнання в Україні професійних кваліфікацій, здобутих в інших країнах, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня 2021 р. № 576 «Про затвердження Порядку визнання в Україні професійних кваліфікацій, здобутих в інших країнах». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2021-%D0%BF#Text>.
9. Державна служба зайнятості (Єдиний портал вакансій). URL: <https://www.dcz.gov.ua/job>.
10. Національний класифікатор України «Класифікатор професій ДК 003:2010», затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28 липня 2010 р. № [327](#). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>.
11. Загальні положення «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників». URL: <https://i.factor.ua/ukr/law-244/section-1004/article-14243/>.

12. Європейська рамка кваліфікацій EUR-Lex. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017H0615(01)).
13. Офіційний сайт Європейський Союз «Європейські навички, компетенції, кваліфікації та професій (ESCO)». URL: https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation_main.
14. International Labour Organization (Міжнародна стандартна класифікація професій (ISCO). URL: <https://ilostat.ilo.org/methods/concepts-and-definitions/classification-occupation/>.
15. Офіційний сайт Європейського Союзу. Europass (інструмент кар'єрного розвитку. URL: <https://europass.europa.eu/uk>.
16. Національного агентства кваліфікацій (Реєстр кваліфікацій) (Додаток VI Рекомендацій Ради ЄС від 22 травня 2017 р. Європейської рамки кваліфікацій). URL: <https://register.nqa.gov.ua/annex6>.
17. Офіційний вебсайт Національного агентства кваліфікацій (Відомості про професійні стандарти). URL: <https://register.nqa.gov.ua/profstandarts>.
18. Офіційний вебсайт Національного агентства кваліфікацій (Відомості про професійні кваліфікації). URL: <https://data.nqa.gov.ua/professional-qualifications/>.
19. Офіційний вебсайт Національного агентства кваліфікацій (Відомості про заявки на розроблення професійних стандартів). URL: <https://data.nqa.gov.ua/zaavki-profstandarts/>.

Додаток 1

до Рекомендацій щодо присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти у разі відсутності професійних стандартів, схвалених рішенням Національного агентства кваліфікацій № 1 від 30.06.2025 (протокол № 35 (229) від 30.06.2025)

Склад

Робочої групи з підготовки рекомендацій/роз'яснень щодо присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти у разі відсутності професійного стандарту

1. Інна ОСАДЧУК – член Агентства, голова Робочої групи;
2. Дмитро ЛЯХ – заступник Голови Агентства;
3. Богдан МОРКЛЯНИК – член Агентства;
4. В'ячеслав КУЧЕР – член Агентства;
5. Юлія МАРТИН – керівник секретаріату Агентства;
6. Наталія СТЕПАНКОВА – керівник відділу розвитку професійних кваліфікацій управління кваліфікацій секретаріату Агентства;
7. Представник Міністерства освіти і науки України (за згодою);
8. Представник Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні (за згодою);
9. Олена ЄРЕМЕНКО – заступниця Голови Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (за згодою);
10. Олександр АЗЮКОВСЬКИЙ – ректор Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (за згодою);
11. Андрій ГОЖИК – проректор з науково-педагогічної роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка (за згодою);
12. Любов БІЛИК – проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти Черкаської медичної академії (за згодою);
13. Тетяна ГУМЕНЮК – проректор з науково-педагогічної роботи, інноваційно-методичного забезпечення освітнього та наукового процесів КМАМ імені Р. М. Глієра (за згодою);
14. Олексій ШКУРАТОВ – перший проректор Київського національного університету будівництва і архітектури.
15. Тетяна НОВИЦЬКА – начальник навчально-наукового відділу незалежного тестування знань студентів, моніторингу якості освіти Дніпровського державного медичного університету (за згодою);

16. Валентина ХАЧАТРЯН – завідувачка кафедри економіки та міжнародних відносин Вінницького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету (за згодою);
17. Тетяна ЯПРИНЕЦЬ – завідувачка навчально-методичного кабінету відділу моніторингу та забезпечення якості освіти, доцент кафедри будівництва та професійної освіти Полтавського державного аграрного університету (за згодою);
18. Радміла СКЛЯР – завідувачка відділу моніторингу якості освітньої діяльності Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (за згодою);
19. Галина РІПКА – завідувачка кафедри дизайну та індустрії моди Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (за згодою);
20. Василь КОВАЛЬЧУК – завідувач відділу освітніх вимірювань Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» (за згодою);
21. Юрій САДОВНИЧЕНКО – директор Навчально-наукового інституту якості освіти Харківського національного медичного університету (за згодою);
22. Олена УСАЧОВА – завідувач кафедри дитячих інфекційних хвороб Запорізького державного медико-фармацевтичного університету (за згодою);
23. Світлана ГОРБАЧОВА – доцент кафедри лабораторної медицини Запорізького державного медико-фармацевтичного університету (за згодою).

Додаток 2

до Рекомендацій щодо присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти у разі відсутності професійних стандартів, схвалених рішенням Національного агентства кваліфікацій № 1 від 30.06.2025 (протокол № 35 (229) від 30.06.2025)

Що таке Europass?

Europass – це ініціатива Європейського Союзу, яка надає стандартизовані інструменти для представлення навичок, кваліфікацій та досвіду в уніфікованому форматі. Це зручний спосіб для студентів, працівників і шукачів роботи прозоро та ефективно представити свою компетентність на ринку праці та освіти.

Мета Europass:

- Забезпечити зрозуміле та прозоре представлення освітнього та професійного досвіду осіб, які шукають можливості для навчання або працевлаштування;
- Полегшити мобільність громадян для навчання та працевлаштування;
- Надати зручні інструменти для планування особистої освітньої та кар'єрної траєкторії.

Цільова аудиторія:

- Студенти та випускники, які хочуть представити свої досягнення при вступі до навчального закладу або працевлаштуванні на роботу;
- Професіонали та фахівці, які шукають роботу або змінюють професійний напрям;
- Освітні заклади, які оцінюють кваліфікації абітурієнтів ,в тому числі, з-за кордону;
- Роботодавці, які хочуть краще зрозуміти уміння та кваліфікації робочої сили;
- Громадяни, які бажають ефективно поширити інформацію про наявні уміння і кваліфікації на етапі їх пошук роботи або навчання.

Основні інструменти Europass:

1. Профіль Europass – ваш професійний профіль, який:
 - Відображає ваш професійний шлях у динаміці та розвитку;
 - Допомогає побачити свій прогрес і окреслити наступні кроки;
 - Створює цілісну картину вашого досвіду та компетенцій;
 - Підтримує тих, хто вчиться впродовж життя – у будь-якій формі.

2. Резюме Europass стане у пригоді кожному, хто хоче представити роботодавцю – в Україні чи за кордоном – свої професійні навички, компетентності та кваліфікації у форматі, зрозумілому у всіх країнах Європи.

- Стандартизований формат: забезпечує єдину структуру, зрозумілу для роботодавців в Україні та в усіх країнах Європейського Союзу.
- Міжнародне визнання: гарантує прийнятність документів Europass у всіх країнах Європи.
- Зручність заповнення: дозволяє швидко створювати та редагувати документи через зрозумілий онлайн-інтерфейс.
- Повнота інформації: дає змогу детально представити освіту, досвід і навички та досягнення.
- Доступність: забезпечує безкоштовне користування інструментами Europass у різних форматах (PDF, Word) без потреби у спеціальному програмному забезпеченні.
- Підтримка різних мов: дає можливість заповнювати документи багатьма (31) мовами Європейського Союзу, в тому числі українською.

3. Додаток до диплома – це документ, що містить інформацію, яка допомагає роботодавцям і освітнім установам зрозуміти кваліфікацію випускника вищого навчального закладу.

У додатку до диплома наводиться інформація про результати навчання особи, освітні компоненти, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів ЄКТС, відомості про національну систему вищої освіти України.

4. Додаток до сертифіката – це документ, що містить інформацію, що допомагає роботодавцям та навчальним закладам зрозуміти професійну кваліфікацію випускника. Додаток до сертифіката описує:

- професійну кваліфікацію відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій,
- перелік програмних результатів навчання,
- освітніх компонентів та кількість кредитів ЄКТС в них.

5. Паспорт мобільності Europass – документ, що слугує підтвердженням періодів навчання або стажування/волонтерства, проведених в іншій європейській країні в рамках організованої поїздки.

У відповідні поля вноситься інформація про навчання в іноземних університетах, курси, майстер-класи, семінари, конференції, участь у заняттях, організованих установами-партнерами, стажування або професійне навчання, а також інформація про досвід, отриманий завдяки волонтерській діяльності.

Переваги Europass:

Єдиний європейський формат. Усі документи Europass мають стандартизований вигляд, який розуміють роботодавці, університети та установи в усіх країнах Європейського Союзу.

Прозорість навичок і кваліфікацій. Europass допомагає чітко і зрозуміло представити здобуті знання, досвід, навички та кваліфікації, що особливо важливо при роботі або навчанні за кордоном.

Покращення шансів на працевлаштування. Якісно оформлений документ Europass резюме (CV) виглядає професійно і викликає довіру у роботодавця. Це може бути вирішальним фактором при відборі кандидатів.

Онлайн-профіль і хмарне зберігання. Створюючи профіль на платформі Europass, користувач може зберігати всі свої документи в одному місці, легко їх редагувати, ділитися ними за посиланням або завантажувати.

Підтримка багатьох мов. Платформа та шаблони Europass доступні понад 30 мовами, що спрощує підготовку документів для різних країн.

Безкоштовність та відсутність реклами. Усі послуги Europass повністю безкоштовні, не містять реклами та не потребують додаткових витрат на створення чи збереження документів.

Підтримка кар'єрного розвитку. Крім створення резюме, Europass пропонує інструменти для саморефлексії, планування кар'єри, пошуку можливостей для навчання та роботи в ЄС.

Europass забезпечує зручний доступ до інструментів кар'єрного розвитку за посиланням: europa.eu/europass.